

Največ narediš s prijazno

Aleš Žitnik verjame, da je treba vzgajati z zgledom. / Foto: Gorazd Kavčič

Nekdanji dolgoletni ravnatelj Osnovne šole Franceta Prešerna Kranj Aleš Žitnik je letošnji prejemnik častnega znaka Zveze za tehnično kulturo Slovenije, ki so mu ga podelili za dolgoletno delo na področju tehnične kulture, organizacijo in mentorstvo številnih tekmovanj, predvsem pa je s svojim delom in znanjem, so poudarili v zvezi, pomembno prispeval k razvoju in širjenju tehnične kulture med mladimi.

Mateja Rant

▣ **Vaša prizadevanja na področju tehnične kulture so opazili tudi v Zvezi za tehnično kulturo Slovenije. Je bilo včasih mlade lažje navdušiti za tehniko?**

Predvsem so imeli več možnosti za ukvarjanje s tovrstnimi dejavnostmi. Imeli smo krožke v šolah, zaradi česar so bile te stvari dostopnejše, saj je šola blizu, pri roki. Poleg tega imajo danes mladi na voljo toliko drugih stvari, da jim to področje mogoče niti ni tako zanimivo – prioritete so drugače, imajo druge vzornike. Interes za tehniko se tako pri nekaterih izrazi šele kasneje, ko mogoče počasi začnejo razmišljati o poklicu.

▣ **Se danes v šolah tem vsebinam posveča dovolj pozornosti – tudi v smislu razvijanja ročnih spretnosti?**

Daleč od tega. Če je devetletno izobraževanje v šolo prineslo malo bolj pestro in razgibano življenje na predmetnem področju, pa je na področju tehnike zelo osiromaše-

razvite ročne spretnosti. Druga težava pa je, da so učitelji na tem področju bolj ali manj dvopredmetni, kar pomeni, da poleg tehnike poučujejo še kakšen drug predmet in je bila večini tehnika druga izbira. Morda zato že v učiteljih ni toliko žara, da bi znali navdušiti tudi otroke.

▣ **Tudi vi ste po izobrazbi profesor likovne vzgoje ...**

Res je. (smeh) Osnovno šolo sem obiskoval v Ljubljani, in ker sta bila oba starša gradbenika, sem se najprej želel vpisati v šolo za gradbeništvo, potem pa sem se odločil za srednjo oblikovno šolo in nadaljeval na takratni pedagoški akademiji, kjer sem izbral tehniko in likovno vzgojo. Čeprav tehnika tudi pri meni ni bila prva izbira, pa mi ni bila tuja, doma sem ves čas kaj ustvarjal z rokami. Po vrnitvi s služenja vojaškega roka sem se zaposlil na novoustanovljeni ljubljanski Osnovni šoli Milana Šuštaršiča – tudi takrat je bilo pomanjkanje učiteljev in se mi je ponujalo več priložnosti. Na omenjeni šoli sem učil tri leta, a že od začetka osemdesetih let prejšnjega stoletja sem

ravnatelj OŠ Franceta Prešerna Kranj Borut Chwatal, s katerim sva potem kar takoj opravila razgovor. Že po koncu študija sem dal prednost tehniki pred likovno vzgojo in tako sem tehniko učil dvanajst let.

▣ **Na šoli ste prirejali tudi tekmovanja iz konstruktorstva in tehnologij obdelav.**

Tekmovanje smo organizirali v okviru Društva učiteljev tehnične pouka. Sprva je bilo tekmovanje sestavljeno iz dveh delov: konstruktorstva in modelarskih panog. A za

”

Če je devetletno izobraževanje v šolo prineslo malo bolj pestro in razgibano življenje na predmetnem področju, pa je na področju tehnike zelo osiromašeno.

slednje je bilo treba zagotoviti stojecho vodo, večje travnate površine ... To je postalo vse težje organizirati. Kasneje je zato organizacijo prevzela Zveza za tehnično kulturo Slovenije, modelarske panoge pa so zamenjale tehnologije obdelav.

▣ **Kako naklonjeni pa ste vpeljevanju sodobne tehnologije in sodobnih učnih pripomočkov v šolske učilnice?**

Menim, da je digitalizacija sestavni del učnega procesa. Moti me, da se v medijih ta čas stvari zelo polarizirajo. Pred leti so recimo v Južni Koreji poskušali povsem digitalizirati pouk, a to je bil skok v bazen

ostjo in zgledom

no. V višjih razredih lahko tehniko izberejo samo kot izbirni predmet, poleg tega pa so s področja tehnike učencem postali zanimivi predvsem tisti predmeti, ki so vezani na računalništvo. Verjetno je posledica tega, da imajo danes otroci bistveno manj

z ženo, s katero sva se spoznala v srednji šoli, živel v Stražišču pri Kranju, ker je bila tu doma. Ko so na več kranjskih šolah objavili razpise, sem se prijavil, in tako me nekega dne v ljubljanski šoli pokličejo v ravnateljevo pisarno in tam je sedel takratni

Za dolgoletno delo na področju tehnične kulture je prejel častni znak Zveze za tehnično kulturo Slovenije. / Foto: Gorazd Kavčič

”

Najprej se je treba vprašati, kaj sploh je vzgoja. Ker to je čisto preprosto, to je zgled: otroci bodo delali tisto, kar delamo mi. Ne moremo s cigareto v roki razlagati, kako je to nevarno. Če si prijazen, bodo tudi otroci prijazni.

brez vode; ne moreš vsega spremeniti kar čez noč. A glede na to, da so oziroma bodo vsi otroci v prihodnosti odraščali s to tehnologijo, se mi ne zdi smiselno, da sodobno tehnologijo povsem odstranimo iz učnih procesov in spet uvedemo arhaične metode poučevanja. Neka srednja pot je najbrž tista, ki bi bila najbolj pametna. Treba pa je razvijati vse večšine; ročne spretnosti smo precej zanemarili tudi na račun manj ur tehnike, pri kateri otroci pridejo v stik s papirjem, usnjem, blagom, lesom ... Ročne spretnosti so enako pomembne kot digitalna pismenost.

▣ **Več kot trideset let ste kot ravnatelj vodili OŠ Franceta Prešerna Kranj. Kaj je bilo vaše osnovno vodilo pri delu v šoli?**

Šolo sem želel voditi na način, da bi dali otrokom največ, kar je možno, in da bi bili tako učenci kot učitelji zadovoljni v šoli: prvi zato, ker bodo prejeli nova znanja, drugi pa, ker ga podajajo zadovoljnim otrokom.

▣ **Kot dolgoletni ravnatelj ste doživeli že kar nekaj sprememb na področju izobraževanja. Katere so šle v pravo smer in kaj ste mogoče pogrešali?**

Kot sem že omenil, pogrešam predvsem premalo ur tehnike v predmetniku, saj se mi zdi to ena od ključnih stvari za razvoj otroka. Drugače pa sem bil že leta 1982 vključen

v prve posodobitve učnih načrtov, pa tudi pri snovanju devetletke sem bil zraven. Mislim, da je vsaka sprememba dobrodošla, seveda pa mora temeljiti na strokovnih ugotovitvah ter slediti razvoju otroka in dogajanju v družbi.

▣ **Danes bi bile potrebne tudi korenejše spremembe, ki pa se jih nihče ne loti ...**

To je res. Če z današnjega vidika pogledam uvajanje devetletke, mi ni jasno, kako je takratnemu ministru Slavku Gabru to uspelo izpeljati, danes bi bilo nemogoče. Kar se mi zdi najpomembnejše oziroma kar bi pričakoval ta čas, pa je predvsem medpredmetno povezovanje. Otroci dobijo več oprijemljivih točk, če predmete povezujemo, zlasti v nižjih razredih. Ne verjamem pa, da bi to uspelo, saj si ne predstavljam, da bi si katera od strok pustila vzeti kakšno uro. Strah jih je večje slike, ker se bojijo, da bodo na ta račun izgubili del svojega polja oziroma da njihov predmet ne bo več tako pomemben.

▣ **Kako se je sicer življenje v šoli spremenilo v teh tridesetih letih, kar ste bili sami ravnatelj?**

S stališča otrok se zdi, da je šola postala prijaznejša, učitelji niso več tako avtoritativni. Zagotovo najslabše pa je to, da imajo danes starši tako močan vpliv – oziroma vsaj zaradi nekaterih staršev, ki so zelo nasilni in glasni, dobimo tak občutek. Večina staršev razume učitelje, nekateri pa svojo vlogo zaščitnika pretirano uveljavljajo – ne vedoč, da s tem pravzaprav otroku škodijo.

▣ **V osnutku nacionalnega programa vzgoje in izobraževanja za obdobje 2023–2033 poudarjajo tudi krepitev vzgojnega delovanja v šoli. Ali je ob preobširnem predmetniku v šolah sploh še prostor za vzgojno delovanje?**

Pri tem se je treba najprej vprašati, kaj sploh je vzgoja. Ker to je čisto preprosto, to je zgled: otroci bodo delali tisto, kar delamo mi. Ne moremo

s cigareto v roki razlagati, kako je to nevarno. Če si prijazen, bodo tudi otroci prijazni. To je vzgojno delovanje. Verjetno pa je kakšne stvari treba tudi bolj trdno določiti in zapisati. Danes so starši tisti, ki učitelja stiskajo v kot in zaradi česar imamo predpisanih kup stvari, za katere ne bi bilo treba predpisov, ampak bi zadostovala zdrava pamet. In ko enkrat nekaj delaš zato, ker je predpisano, in ne ker je dobro za otroka, si precej razorožen. Z zgledom in prijaznostjo je mogoče veliko narediti.

► **OŠ Franceta Prešerna se je že v času vašega ravnateljstva vključila v mednarodni projekt School 21, v sklopu katerega ste razvijali nove metode poučevanja na prostem. Kaj ste pridobili s tem projektom?**

Predvsem pridobiš drugačen pogled – da učilnica ni edini prostor, kjer učenci pridobivajo znanja in spretnosti. Učilnica ni samo prostor z mizami in stoli, katedrom in šolsko tablo, ampak so to lahko tudi skupine otrok na travi, ki delajo samostojno. Pri tem nam ni treba biti v skrbeh, da se bodo otroci zunaj samo zabavali in ne bodo izpolnili svojih nalog. Sicer se bodo tudi nasmejali, mogoče ušpičili kakšno neumnost,

”

Šolo sem želel voditi na način, da bi dali otrokom največ, kar je možno, in da bi bili tako učenci kot učitelji zadovoljni v šoli: prvi zato, ker bodo prejeli nova znanja, drugi pa, ker ga podajajo zadovoljnim otrokom.

ampak delo bodo vzeli resno in ura bo tako minila prijetno. Naučili se bodo medsebojnega sodelovanja, bolj poglobljeno bodo prebrali navodila, kot če bi jim jih prebral učitelj v razredu. Otroci bodo torej s tem veliko pridobili. Obenem pa prav zdaj v okviru projekta končujejo tudi urejanje učilnice na prostem ob šoli.

► **Kaj pa je tisto, kar po vašem mnenju odlikuje dobrega učitelja?**

Predvsem mora imeti veliko potrpljenja, mora biti strokovnjak na svojem področju, pa ne mislim samo glede stroke, ki jo poučuje, ampak mora imeti veliko vedenja o razvojni psihologiji, sociologiji ... Priznam, da sem sam v času šolanja tem predmetom posvečal premalo pozornost,

ti, imel sem jih za balast, počasi pa sem ugotovil, da imam teh znanj premalo in sem to kasneje poskušal nadoknaditi pri študiju ob delu. Ko sem že poznal problematiko v šoli, so se mi pa te stvari zdele zelo dobrodošle in koristne.

► **Kateri je vaš najlepši spomin iz vašega osnovnošolskega obdobja?**

Spomnim se recimo, da smo morali vedno, ko je izšel Pionirski list, vsi brati. Sedeli smo in brali. Učitelj nas je potem tudi vprašal, kaj smo prebrali. Danes imam občutek, kot da smo brali ves dan, čeprav verjetno ni bilo tako. Spomnim se tudi učitelja fizike v sedmem razredu, katerega ure so me zelo navdušile – kako je predaval, artikularno svoja predavanja, obvladoval tablo ... In spomnim se, da je kadil v razredu. Pa seveda razredničarke na predmetni stopnji se spomnim, ker nam je bila kot druga mama.

► **Dobro leto ste že v pokoju. Kako vam ustreza ta nova »zaposlitev«?**

Z nekaj kolegi, večinoma upokojenimi, smo ustanovili društvo Ravnateljstva akademija, kjer poskušamo nuditi podporo na področjih, kjer smo močni, to je v »mehkejših veččinah«: organiziramo srečanja, posneli smo podkast ... Ponujamo tisto, kar smo kot ravnatelji pogrešali. Tudi na področju tehnike še vedno sodelujem kot prostovoljec.

► **Za prave upokojske stvari pa ni časa?**

Tudi za to se najde čas – obrezal sem drevje na vrtu, vse po hiši naredim sam, doslej ni bilo veliko mojstrov pri nas, če je bilo treba kaj popraviti. Rad tudi potujem, z ženo sva prevozila vso Evropo, zdaj odkrivava Slovenijo ...

Aleš Žitnik / Foto: Gorazd Kavčič